

Рассмотрено
Заместителем директора по УР
учителей родного(татарского) языка и
литературы

_____Р.Р.Каримова

Протокол № 1

от «23»августа 2023 г.

Согласовано Утверждаю Руководитель методического объединения
Директор школы

_____Д.Ф.Хуснетдинова_____Р.К.Саетгараева

Приказ № 58-О

от «25 » августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Сармановская средняя общеобразовательная школа»
Сармановского муниципального района Республики Татарстан
Каримова Резеда Рашитовна, первая квалификационная категория

ФИО, категория

Родной (татарский) язык, 9 Б класс

Рассмотрено на заседании
педагогического
совета
протокол №1
от «25»августа 2023 г.

2023-2024 учебный год

Каралды
Методик берләшмә житәкчесе
_____ Р.Р.Кәримова
Беркетмә № 1
23 нче август 2023 нче ел

Килешенде
Уку-укыту эшләре буенча
директор урынбасары
_____ Д.Ф.Хөснетдинова
Беркетмә № 58-О
25 нче август 2023 нче ел

Раслыйм
Мәктәп директоры
_____ Р.К.Сәетгәрәева

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль районы муниципаль бюджет
гомуми белем бирүү учреждениесе
“Сарманурта гомуми белем бирү мәктәбе”
татар теле һәм әдәбияты укытучысы
Кәримова Резедә Рәшиткызының
9 нчы Бсыйныфы өчен туган (татар) телдән
ЭШ ПРОГРАММАСЫ

Педсовет утырышында каралды
Беркетмә №1 25 нче август 2023 нче ел

2023 -2024 нче уку елы

Пояснительная записка

Программа написана на основе следующих государственных документов:

- Федеральный Закон Российской Федерации” об образовании в Российской Федерации " (29.12.2012 №273-ФЗ)
- Закон Республики Татарстан” Об образовании " (в действующей редакции)
- Государственный стандарт общего образования по родному(татарскому) языку. - Минобрнауки РТ, Казань, 2008;
- “Примерная программа родного (татарского) языка для средних образовательных школ (1-11 классы) на татарском языке”, представленная Министерством образования и науки Республики Татарстан, Казань, 2017.
- Учебный план МБОУ «Сармановская СОШ» Сармановского муниципального района РТ на 2023-2024 учебный год
- Основная образовательная программа ООО муниципального бюджетного общеобразовательного учреждения “Сармановская средняя общеобразовательная школа» Сармановского муниципального района РТ, рассмотренная,на педагогическом совете от 20.08.2020г.,протокол№1, утвержденная Приказом директора №60 от 21.08.20
- Положение “О структуре, порядке разработки и утверждения рабочих программ” учебных курсов и предметов МБОУ”Сармановская СОШ”Сармановского муниципального района Р Т,рассмотренное на педагогическом совете от26.08.20г.,протокол №1,утвержденное Приказом директора №57 от 26.08.20

Учебный план МБОУ «Сармановская СОШ» отводит на изучение предмета 102 часа (из расчета 3 ч. в неделю). Базовый уровень.

Примечание: В случае совпадения уроков с праздничными и каникулярными днями, программу выполнить согласно пункта 5 данного Положения.

Обучение основывается на следующем учебнике: Учебник: М. З. Закиев, С. М. Ибрагимов, татарский язык, 9 класс. – Казань: Татар.кит.издание. 2015 год.

Для 9 класса в программе предусмотрены 102 часа на татарский язык. Каждая тема изучается по количеству часов, предусмотренных программой.Рабочая программа, исходя из учебного плана школы, ориентирована на программу по татарскому языку для средних (полных) общеобразовательных школ (1-11 классы.Казань, Татарское книжное издательство, 2011)

Цели преподавания родного языка в 9 классе общеобразовательной основной и средней общеобразовательной школы:

- 1) **коммуникативная цель:** научить учащихся свободно говорить и общаться на родном языке, мыслить логически последовательно, четко и ясно выражать мысль; осознать, что родной язык является основным средством общения, формирования духовно-нравственных норм и познания мира, его эстетическую ценность;
- 2) **научная цель:** предоставление теоретической информации о фонетической, графической, орфографической, орфоэпической, лексической, словообразовательной, грамматической, стилистической основах татарского языка;

Задачи, поставленные для реализации этих целей:

- систематизация знаний учащихся начальной школы по фонетической, графической, орфографической, орфоэпической, лексической, словесной, грамматической, стилистической основам татарского языка ,продолжение обучения в более сложных формах и

формирование представления языка как полноценной системы;

- развитие творческого и самостоятельного мышления учащихся, умение аргументировать свои мысли;
- достижение использования основных грамматических средств языка в речевом процессе;
- обучение грамотному использованию письменных и выборочных языковых средств, умению их сравнивать и оценивать;
- обучение открытому пониманию норм и стилистических возможностей родного(татарского) литературного языка, умению их использовать;
- понимание языка как отражения национальной культуры, единства языка и истории; изучение национально-культурной самобытности татарского языка; воспитание уважения к духовному наследию татарского и других народов;
- предоставление информации об этнических группах и диалектах родного(татарского) народа, тюркских языках, родном(татарском) языке, духовном, нравственном, культурном наследии татарского народа;
- понимание родного(татарского) языка как общественного явления, соблюдение языковых норм, грамотное использование языковых средств в зависимости от различных жизненных ситуаций;
- совершенствование навыков использования языковых единиц в основном, их проверке, сопоставлении и общении с русским языком;
- развитие навыков работы с текстом и Интернетом, электронными учебными ресурсами, иными информационными средствами, получения от него необходимой информации и ее корректировки;
- совершенствование орфографической и пунктуационной грамотности учащихся.

Аңлатма язуды

Программа түбәндәге дәүләт документларына нигезләнгән:

- Россия Федерациясендә мәгариф турында” Россия Федерациясенең федераль Законы (29.12.2012 №273-ФЗ)
- “Мәгариф турында” Татарстан Республикасы Законы (гамәлдәге редакциядә)
- Татар теленнән гомуми белем бирүнең дәүләт стандарты. - ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы, Казан, 2008;
- Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән “Татар телендә урта белем бирү мәктәпләре (1-11 нче сыйныфлар) өчен туган (татар) телдән үрнәк программа”, Казан, 2017.
- Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы “Сарман урта гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең 2023-2024 нче уку елына уку планы
- Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы “Сарман урта гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең уку программасы (педсовет 20.08.2020 нче ел, боерык №60, 21.08.2020 нче ел)
- Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы “Сарман урта гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең “Эш программаларын төзү һәм раслау тәртибе турында” нигезләмәсе(педсовет 26.08.2020, боерык №57, 26.08.2020)
- Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы “Сарман урта гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең уку планы буенча 9 нчы сыйныфта татар теле дәресләренә атнага 3 сәгать бирелә, 34 атна, ел буена 102 сәгать

Искәрмә: дәресләр бәйрәм һәм каникул көннәре белән туры килгән очракта, программа элегә Нигезләмәнең 5 пункты нигезендә үтәлә.

Укыту түбәндәге дәреслеккә нигезләнә: Дәреслек: М.З.Зәкиев, С.М.Ибрагимов, Татар теле, 9 сыйныф. – Казан: Татар.кит.нәшр., 2015

Гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәбенең 9 нчы сыйныфында туган телдән белем бирүнең максатлары:

- 1) коммуникатив максат: укучыларны ана телендә иркен сөйләшкә һәм аралашырга, логик эзлекле итеп уйлый белергә, фикерне төгәл, ачык итеп жикерә белергә өйрәтү; туган телнең аралашуда, рухи-әхлакый нормалар формалашуда һәм дөньяны танып белүдә төп чара булуын, аның эстетик кыйммәтен аңлату;
- 2) **фәнни максат:** татар теленең фонетик, график, орфографик, орфоэпик, лексик, сүз төзелеше һәм ясалышы, грамматик, стилистик нигезләре турында теоретик мәгълүмат бирү;
- 3) **тәрбияви максат:** туган телгә ихтирам һәм ярату хисләре тәрбияләнү; укучыларда гуманлылык хисләрен тәрбияләнү; эти-әниләргә, инвалидларга, ятим балаларга шәфкатьлелек хисләрен тәрбияләнү; матурлыкны күрә, тоя белергә өйрәтү; туган як табигатен яратырга өйрәтү; туган илнең белән горурлану, аны саклау; сәламәт яшәүнең бер төре булган спорт белән кызыксындыру һ.б.

Әлеге максатларны тормышка ашыру өчен куелган бурычлар:

- укучыларның башлангыч мәктәптә татар теленең фонетик, график, орфографик, орфоэпик, лексик, сүз ясалышы, грамматик, стилистик нигезләреннән алган белемнән системалаштыру, катлаулырак формаларда өйрәтүгә дәвам итү һәм телне тулы бер система буларак күзаллауны булдыру;
- укучыларның ижади һәм мөстәкыйль фикерли алу мөмкинлекләрен үстерү, үз фикерләрен дәлилләргә күнектерү;
- телнең төп грамматик чараларын сөйләм процессында куллануға ирешү;
- язма һәм сөйләмә тел чараларын дөрес куллана белергә, аларны чагыштыра һәм кирәклесен сайлай, бәйли белергә өйрәтү;
- татар әдәби теле нормаларын һәм стилистик мөмкинлекләрен ачык күзаллауға, аларны тиешенчә куллана белүгә өйрәтү;
- телнең милли мәдәниятнең чагылышы булуын, тел һәм тарих бердәмлеген аңлату; татар теленең милли-мәдәни үзенчәлегенә төшендерү; татар һәм башка халыкларның рухи мирасына ихтирам тәрбияләнү;
- татар халкының этник төркемнәре һәм диалектлары, төрки телләр, татар теле, татар язуы, татар халкының рухи, әхлакый, мәдәни мирасы турында мәгълүмат бирү;
- татар телен ижтимагый күренеш буларак аңлау, тел нормаларын саклап, тормышның төрле ситуацияләренә бәйле рәвештә тел чараларын дөрес кулланып, аралаша-аңлаша белү;
- тел берәмлекләрен танып, аларны тикшерә, рус теле белән чагыштыра алу һәм аралашуда урынлы куллану күнекмәләрен камилләштерү;

ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ИЗУЧЕНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Личностные результаты:

- осознание главной национально-культурной ценности татарского языка для родного(татарского) народа, его роли в нравственном, духовном и творческом становлении личности; воспитывать любовь к родному(татарскому) языку и чувство гордости за него, пробуждать желание и стремление работать в области сохранения и развития родного языка;
- знание состава словаря и грамматических, стилистических средств, необходимых для общения на родном языке, четкого, разностороннего выражения своих мыслей и чувств; внимание к речи товарищей, наблюдение за своей речью, исправление ошибок, участие в дискуссии, обсуждение темы с использованием различных аргументов.

Результаты, достигнутые в процессе освоения предмета:

- овладение всеми видами речи (слушание, понимание, чтение, письмо): понимание темы, основного и дополнительного мнения информации, относящейся к письменной и речевой речи; правильное чтение и понимание текстов, относящихся к разным стилям и жанрам; умение собирать информацию из различных источников; умение правильно пользоваться словарями и электронными средствами; умение собирать, анализировать, обрабатывать и изменять материал, относящийся к отдельной теме;
- основные функции родного(татарского) языка, его место среди других тюркских языков, культура, понимание тесной связи языка с обществом;
- создание основы научных знаний о родном(татарском) языке, понимание взаимосвязи и отношения языковых слоев, ярусов;
- освоение основных понятий языкознания, формирование информации о его отраслях; язык и речь, виды речи, ситуации общения; язык речи, функциональные стили, язык художественной литературы; текст и его виды; знание основных единиц языка, их отличительных признаков, особенностей использования в речи; знание основных стилистических средств языка, литературных норм языка, норм речевой литературы, умение их правильно использовать в речи;
- умение различать и анализировать языковые и речевые единицы; различать и сравнивать виды речи в зависимости от применения языковых и стилистических средств; различать художественные средства языка, знать их эстетические функции.

Предметные результаты преподавания родного(татарского) языка в 9 классах:

- понимать, что родной(татарский) язык-это средство изучения и обучения другим предметам;
- выявление роли языковых средств в создании художественной самостоятельности в произведениях художественной литературы, связав родной(татарский язык) с литературой; раскрытие особенностей Языково-изобразительных средств, присущих литературе того времени;
- учить язык, логически писать, рассказывать содержание, план, конспект, резюме произведения, связанного с литературой, прочитанного или прослушанного;
- приобщение языка к культуре, уважение к богатству и красоте родного(татарского) языка, воспитание вкуса;

- прививать родному(татарскому) языку уважение к духовным ценностям, толерантное отношение к представителям других национальностей, связывая его с русским языком; разъяснять взаимоотношения языков, возникающие в результате этих отношений общие понятия и языковые единицы;
- изучение национально-культурных особенностей родного(татарского) языка, связанное с русским и зарубежными языками, литературой, использование полученных знаний в различных языковых проявлениях;
- формирование представления о мире, человеческом обществе, его развитии, связав язык с историей, обществознанием, доведение до сведения о том, что развитие общества имеет прямое отношение к языку;
- содействие полученным на уроках родного(татарского) языка знаниям и навыкам в понимании роли языка в жизни человека и общества; обучение грамотному использованию, оценке, пониманию, совершенствованию положительных и отрицательных сторон своего мнения;
- при работе с языком литературных произведений, с целью более эффективного усвоения родного(татарского) языка, системы этих мероприятий, их смыслов, с учетом стилистических возможностей, умения точно выбирать из языковой сокровищницы слова и предложения.

УКУ ПРЕДМЕТЫН ҮЗЛӘШТЕРҮНЕҢ ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН НӘТИҖӘЛӘРЕ

Шәхси нәтиҗәләр:

- татар теленә татар халкы өчен төп милли-мәдәни кыйммәт булуын, ана телендә шәхеснең эхлакый, рухи һәм иҗади яктан формалашудагы ролен аңлау;
- туган телгә мәхәббәт һәм аның белән горурлану хисләре тәрбияләү, туган телне саклау һәм үстерү өлкәсендә эшләргә теләк, омтылыш уяту;
- туган телдә аралашу, үз фикеренә һәм хисләренә төгәл, анык, күпьяклы итеп белдерү өчен кирәкле булган сүзлек составын һәм грамматик, стилистик чараларны белү; - аралашу төрәнә һәм ситуациясенә бәйле сөйләмне кулланып һәм үзара бәйли белү; иптәшләренә сөйләмгә игътибар итү, үзенең сөйләмгә күзәтү бәя бирү, хаталарны төзәтү, бәхәстә катнашу, төрле дәлиләр кулланып, тема буенча фикер алышу.

Предметны үзләштерү барышында ирешкән нәтиҗәләр:

- сөйләмиятнең барлык төрләрен (тыңлау, аңлау, уку, язу) үзләштерү: язма һәм сөйләм теленә караган мәгълүматның темасын, төп һәм өстәмә фикерен аңлау; төрле стильгә һәм жанрга караган текстларны дөрес уку һәм аңлау; төрле чыганаклардан мәгълүмат туплый белү; сүзлекләрдән һәм электрон чаралардан дөрес файдаланып белү; аерым бер темага караган материалны туплый, анализлай, эшкәртә һәм үзгәртә белү;
- татар теленә төп функцияләрен, татар теленә башка төрки телләр арасында тоткан урынын, телнең мәдәният, җәмгыять белән тыгыз бәйләнешен аңлау; - туган тел турындагы фәнни белемнәренә нигезен булдыру, тел катламнарының, ярусларының үзара бәйләнешен һәм мөнәсәбәтне аңлау;
- тел белемнең төп төшенчәләрен үзләштерү, аның тармаклары турында мәгълүмат булдыру; тел һәм сөйләм, сөйләм төрләре,

аралашу ситуацияләре; сөйләм теле, функциональ стильләр, матур әдәбият теле; текст һәм аның төрләре; телнең төп берәмлекләре, аларның аермалы билгеләрен, сөйләмдә кулланылу үзенчәлекләрен белү; - телнең төп стилистик чараларын, телнең әдәби нормаларын, сөйләм әдәбе нормаларын белү, аларны сөйләмдә дөрес куллануырга өйрәнү;

- тел һәм сөйләм берәмлекләрен аера һәм анализлый белү; тел һәм стилистик чараларның кулланылышына бәйле рәвештә сөйләм төрләрен аера һәм чагыштыра белү; - телнең сәнгати чараларын аеру, аларның эстетик функцияләрен белү.

Энчы сыйныфтатуган (татар) телен укуының **предметара нәтижеләре:**

- татар теленең башка фәннәрне өйрәнү һәм белем алу чарасы икәнне аңлау;

- татар телен әдәбият белән бәйләп, тел чараларының матур әдәбият әсәрләрендәгетәэсир көч, сәнгатьлелеген булдыруда ролен ачыклау; чор әдәбиятына хас тел-сурәтләр чараларының үзенчәлекләрен ачу;

- телне әдәбият белән бәйләп, укыган яки тыңлаган әсәрнең эчтәлеген, планын, конспектын, резюмасын логик эзлекле итеп язарга, сөйләргә өйрәтү; телне мәдәният белән бәйләп, татар теленең байлыгына һәм матурлыгына хөрмәт, зәвык тәрбияләү;

- татар телен рус теле белән бәйләп, телләр һәм халыклар арасындагы уртак хәзинә – рухи кыйммәтләргә ихтирам, башка милләт вәкилләренә карата түземле–ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү; телләрнең үзара багланыш-мөнәсәбәтләрен, шул мөнәсәбәтләр нәтижәсендә уртак төшенчәләр һәм тел берәмлекләре барлыкка килүне аңлату;

- рус һәм чит телләр, әдәбиятлар белән бәйләп, татар теленең милли-мәдәни үзенчәлекләрен өйрәтү, алган белемнәрне төрле тел күренешләрен аңлатуда куллану;

- телне тарих, жәмгыять белеме фәннәре белән бәйләп, дөнья, кешелек жәмгыяте, аның үсеше турында күзаллау формалаштыру, жәмгыять үсешенең телгә турыдан-туры мөнәсәбәте булуын житкерү;

- татар теле дәресләрендә алган белем һәм күнекмәләрен телнең кеше һәм жәмгыять тормышында тоткан урынын аңларга ярдәм итү; сөйләмне дөрес куллана, бәяли белергә, үз фикереңнең уңай һәм тискәре якларын аңларга, камилләштерергә өйрәтү;

- әдәби әсәрләрнең теле белән эшләгәндә, татар теле – бәйләүче чараларга бик бай тел, шул чаралар системасын, алар белдергән мәгънәләрен нәтижеләрек үзләштерү максатыннан, стиль мөмкинлекләрен дә исәпкә алып, фикерне төгәл бирердәй сүзтезмә һәм жөмлөләрне телебез хәзинәсеннән сайлап ала белү.

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

1.Повторение изученного в 5-8 классах

Фонетика, орфоэпия и орфография. Звук и фонема. Чередование. Чередование звуков приводит к изменению смысла. Правильно произносить и писать звонкие и глухие звуки. **4 часа**

2.Лексикология. Состав словаря. Лексическое и грамматическое значение слова. Синоним, омоним, антоним слова. Фразеология. Профес-сионализм и диалектизмы. Неологизм и архаизм. Алам, их источники, их освоение. Лексикография. Виды словарей. **4 часа**

3.Словообразование. Корень, искусственное слово, парные, чередующиеся и сокращенные слова **2 часа**

4.Морфология.Части речи, их значение в составлении предложения. Окончания, их роли в составлении предложений. Правописание окончаний, словообразование**4 часа**

5.Синтаксические единицы. Знаки препинания в простых предложениях.Связь между словами..

Знаки препинания в сложных предложениях **8 часов**

6.Стилистика и культура речи.

Литературный стиль. Функциональные стили: стиль художественной литературы и ее лексические, грамматические особенности; стиль ежедневной печати и ее особенности; научный стиль и необходимые условия для ее развития; особенности, присущие делопроизводству; эпистолярный стиль и его значение в истории нашего языка. **5 часов**

- Использование синонимов в речи. Грамматические синонимы и их виды: морфологические и синтаксические синонимы. Особенности применения морфологических синонимов в речи. Виды синтаксических синонимов: синонимичность словосочетаний, синонимичность частей предложения, синонимичность одного и двусоставных предложений, синонимичность прямой и косвенной речи. Синонимичность аналитических и синтетических предложений. Синтаксические кальки и их использование в речи. Особенности применения лексических средств в речи(антонимы, синонимы, пословицы, поговорки, антонимы, синонимы). **7 часов**

7.Культура речи и ее основы. 7 часов

8.Общественная значимость языка. Общая информация о развитии языка. С давних времен развивались нормы татарского литературного языка. Формирование национального татарского литературного языка. Особенности развития современного татарского литературного языка. **10 часов**

9. Диктант

Развитие связной речи.

Изложение

Сочинение

Дело

Конспект, тезис

Изложения **12 часов**

11.Повторение прошлого.Упражнение на работу.Подготовка к экзамену.Тест. 5 часов

УКЫТУ ПРЕДМЕТЫ ЭЧТӘЛЕГЕ

1.5-8 нче сыйныфларда үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау

Фонетика, орфоэпия һәм орфография. Аваз һәм фонема. Авазларның охшашлануы, чиратлашуы, йотылуы. Авазлар чиратлашуның мәгънә үзгәрешенә китерүе. Сузык һәм тартык авазларны дәрәҗәсиз итеп әйтү һәм язуда күрсәтү. **4 сәгать**

2..Лексикология. Сүз, сүзлек составы. Сүзнең лексик һәм грамматик мәгънәләре. Синоним, омоним, антоним сүзләр. Фразеология. Профессионализм һәм диалектизмнар. Неологизм һәм архаизмнар. Алынмалар, аларның чыганаclarы, үзләштерелеше. Лексик берәмлекләрне туплау, мәгънәләренә аңлатма бирү — лексикография. Сүзлекләрнең төрләре. **4 сәгать**

3. Сүз ясалышы. Тамыр сүз, ясалма сүз, парлы, тездә һәм кыскартылма сүзләр **2 сәгать**

4. Сүз төркемнәре, аларның жөмлә төзүдәге әһәмияте. Кушымчалар, аларның жөмлә төзүдәге рольләре. Кушымчаларның язылышы, сүз ясалышы **4 сәгать**

5.Синтаксик берәмлекләр.Гади жөмләдә тыныш билгеләре. Синтаксик берәмлекләр. Сүзләр арасында ияртүле һәм тезүле бәйләнеш. Бәйләүче чаралар, аларның төп үзенчәлекләре. Кушма жөмләдә тыныш билгеләре **.8 часов**

6. Стилистика һәм сөйләм културасы.

Язма һәм сөйләмә стиль. Функциональ стильләр: матур әдәбият стиле һәм аның лексик, грамматик үзенчәлекләре; көндәлек матбугат стиле һәм аның үзенчәлекләре; фәнни стиль һәм аны үстерү өчен кирәкле шартлар; эш кәгазьләренә хас үзенчәлекләр; эпистоляр стиль һәм аның телебез тарихында тоткан урыны. **5 сәгать**

Сөйләмдә синонимнарны куллану. Грамматик синонимнар һәм аларның төрләре: морфологик һәм синтаксик синонимнар. Морфологик синонимнарны сөйләмдә куллану үзенчәлекләре. Синтаксик синонимнарның үз эчендәге төрләре: сүзтөзмәләрнең синонимлыгы, жөмлә кисәкләрен синонимик куллану, бер һәм ике составлы жөмләләрнең синонимлыгы, фигыль юнәлешләре белән бәйлә синонимлык (актив һәм пассив төзмәләр синонимлыгы), туры һәм кыёк сөйләм синонимлыгы. Аналитик һәм синтетик иярчен жөмләләр синонимлыгы, иярчен кисәк һәм иярчен жөмлә синонимлыгы, төзмә кушма жөмләләрне синонимик куллану. Синтаксик калькалар һәм аларны сөйләмдә куллану. Сөйләмдә лексик чараларның(антонимнар, синонимнар, мәкаль, әйтемнәр, антоним, синоним) кулланылыш үзенчәлекләре.**7 сәгать**

7. Сөйләм културасы һәм аның нигезләре. Сөйләмгә куела торганталәпләр: 1) сөйләм төгәл булсын; 2) сөйләм. аңлаешлы булсын;3) сөйләм саф булсын; 4) сөйләм жыйнак булсын; 5) сөйләм аһәңле булсын. **7 сәгать**

8.Телнең иҗтимагый әһәмияте. Тел үсеше турында гомуми мәгълүмат. Татар әдәби теле нормаларының борынгыдан ук үсеп килеше. Милли татар әдәби теле формалашу. Хәзерге татар әдәби теленең үсеш үзенчәлекләре. **10 сәгать**

9. Диктант

Бәйләнешле сөйләм үстерү.

Изложение

Сочинение

Эш кәгазе

Конспект, тезис

Диктантны бергәләп анализлау**12 сәгать**

11.Үткәннәрне кабатлау.Күнегүләр эшләү.Имтиханга әзерлек.Тест.**5 сәгать**

Тематическое планирование с учетом рабочей программы воспитания

№ п/п	Разделы	Модуль воспитательной программы «Школьный урок»	Кол-во часов
1	Фонетика	<u>Сентябрь</u> День знаний Международный день распространения грамотности	5
2	Лексикология	<u>Ноябрь.</u> День народного единства Побуждение обучающихся соблюдать на уроке общепринятые нормы поведения, правила общения со старшими (педагогическими работниками) и сверстниками (обучающимися), принципы учебной дисциплины и самоорганизации;	5
3	Словообразование	Международный день толерантности	4
4	Морфология	День матери в России. Привлечение внимания обучающихся к ценностному аспекту изучаемых на уроках явлений, организация их работы с получаемой на уроке социально значимой информацией – инициирование ее обсуждения, высказывания обучающимися своего мнения по ее поводу, выработки своего к ней отношения;	14
5	Синтаксис и пунктуация	<u>Декабрь.</u> День Неизвестного Солдата. День Героев Отечества. День Конституции Российской Федерации Установление доверительных отношений между педагогическим работником и его обучающимися, способствующих позитивному восприятию обучающимися требований и просьб педагогического работника, привлечению их внимания к обсуждаемой на уроке информации, активизации их познавательной деятельности;	31
6	Стилистика и культура речи	<u>Февраль</u>	25

		День российской науки Международный день родного языка. День рождения поэта-героя Мусы Джалиля <u>Март</u> Международный женский день Всероссийская неделя музыки для детей и юношества Применение на уроке интерактивных форм работы с обучающимися: интеллектуальных игр, стимулирующих познавательную мотивацию обучающихся; дидактического театра, где полученные на уроке знания обыгрываются в театральных постановках; дискуссий, которые дают обучающимся возможность приобрести опыт ведения конструктивного диалога; групповой работы или работы в парах, которые учат обучающихся командной работе и взаимодействию с другими обучающимися;	
7	Общая информация о языке	<u>Апрель</u> День космонавтики. День рождения великого татарского писателя Габдуллы Тукая <u>Май</u> День Победы советского народа в Великой Отечественной войне 1941-1945 годов. День славянской письменности и культуры Использование воспитательных возможностей содержания учебного предмета через демонстрацию обучающимся примеров ответственного, гражданского поведения, проявления человеколюбия и добросердечности, через подбор соответствующих текстов для чтения, задач для решения, проблемных ситуаций для обсуждения в классе;	18
	Всего		102

Тәрбия эш программасын исәпкә алып төзелгән тематик планлаштыру

№	Булуклар	"Мәктәп дәресе» - тәрбия программасы модуле	Сәгать саны
1	Фонетика	<u>Сентябрь</u> Белем көне Халыкара грамоталылыкны тарату көне	5
2	Лексикология	<u>Ноябрь.</u> Халыклар бердәмлеге көне Укучыларның дәрестә гомуми кабул ителгән тәртип нормаларын, өлкән (педагогик хезмәткәрләр) һәм яшътәшләрә (укучылар) белән аралашу кагыйдәләрен, уку дисциплинасы һәм үз-үзеңне оештыру принципларын үтәргә өндәү;	5
3	Сүз ясалышы	Халыкара толерантлык көне	4
4	Морфология	Россиядә Әниләр көне. Укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган кыйммәтләр аспектына җәлеп итү, дәресләрдә социаль әһәмияткә ия булган мәгълүмат белән эшләрү, аның турында фикер алышу, укучыларның шул уңайдан үз фикерләрен әйтү, аңа карата үз карашларын булдыру эшен оештыру;	14
5	Синтаксис һәм тыныш билгеләрә	<u>Декабрь.</u> Билгесез Солдат Көне. Ватан Геройлары Көне. Россия Федерациясә Конституциясә Көне Педагогик хезмәткәр һәм укучы арасында ышанычлы мөнәсәбәтләр урнаштыру, укучыларның таләпләрән һәм үтенечләрен уңай кабул итүгә, аларның игътибарын дәрестә тикшерелә торган мәгълүматка җәлеп итүгә, аларның танып-белү эшчәнлеген активлаштыруга ярдәм итү;	31
6	Стилистика һәм сөйләм культурасы	<u>Февраль</u> Россия фәне көне Халыкара туган тел көне <u>Герой-шагыйрь Муса Җәлилнең туган көне</u>	25

		<u>Март</u> Халыкара хатын-кызлар көне Балалар һәм яшүсмерләр өчен Бөтенроссия музыка атналыгы Дәрестә укучылар белән эшләнүнең интерактив формаларын куллану: укучыларның танып-белү мотивациясен стимуллаштыра торган интеллектуаль уеннар; дидактик театр; укучыларга конструктив диалог алып бару тәҗрибәсен алырга мөмкинлек бирә торган дискуссияләр; команда эшенә һәм башка укучылар белән аралашуга өйрәтә торган парларда төркемле эш яки төркемле эш тәҗрибәсе куллану;	
7	Тел турында гомуми мәгълүмат	<u>Апрель</u> Космонавтика көне. <u>Татар халкының бөек шагыйре Габдулла Тукайның туган көне</u> <u>Май</u> 1941-1945 еллардагы Бөек Ватан сугышында совет халкының Жинү көне. Славян язуы һәм мәдәнияте көне Уку предметы эчтәлеген өйрәнгәндә укучыларның үз мисалларын демонстрацияләү, уку өчен кешеләклелек һәм мәрхәмәтлелекне чагылдырган текстлар табу, сыйныфта чишү өчен проблемалы ситуацияләр һәм аларны чишү юлларын табуда тәрбия мөмкинлекләреннән файдалану;	18
	Всего		102

Календарь-тематик план

Т/с	Бүлекләр һәм темалар	Үткәру вакыты	
		План	Факт
Фонетика			
1	Фонетиканың өйрәнү объектлары һәм юнәлешләре	1.09	
2	Сөйләмдә аваз үзгәрешләре.	6.09	
3	Сөйләмдә аваз үзгәрешләре.	6.09	
4	Татар орфографиясенең төп принциплары.	8.09	
5	Татар теленең сүзлек составы.	13.09	
Лексикология			
6	Татар теленең сүзлек составы.	13.09	
7	Административ контроль эш (кереш диктант)	15.09	
8-9	Лексик берәмлекләрне жыю һәм аларның мәгънәләренә аңлатма бирү.	20.09 20.09	
10	Сүзгә лексик анализ	22.09	
Сүз ясалышы			
11	Сүз ясалышы юллары.	27.09	
12,13	Сүзләрнең ясалыш буенча төрләре.	27.09 29.09	
14	Сочинение.” Сөйдергән дә-тел, биздергән дә - тел”.	4.10	
Морфология			
15-19	Сүз төркемнәре. Мөстәкыйль сүз төркемнәре.	4.10 6.10 11.10 11.10	

		13.10 18.10	
20-23	Сүз төркемнәре. Модаль, бәйләгеч төрләр.	18.10 20.10 25.10 25.10	
24	Әдәби әсәргә рецензия язу	27.10	
25	Кушымчалар һәм аларның язылышы.	8.11	
26	Кушымчалар һәм аларның язылышы.	8.11	
27,28	Морфологик анализ	10.11 15.11	
Синтаксис һәм тыныш билгеләре			
29-33	Синтаксик берәмлекләр. Гади жөмләдә тыныш билгеләре.	15.11 17.11 22.11 22.11 24.11	
34,35	Ия белән хәбәр арасына сызык кую очраklары.	29.11 29.11	
36-39	Аерымланган кисәкләр һәм аныклагыч янында тыныш билгеләре.	1.12 6.12	
40	Изложение.	6.12	
41	Өстәлмәләр, күзаллаулы баш килештәге сүзләр янында тыныш билгеләре	8.12	
42-44	Эндәш сүзләр янында тыныш билгеләре. Тиндәш кисәкләр, кереш сүзләр янында тыныш билгеләре.	13.12 13.12 15.12	
45,46	Кушма жөмләдә тыныш билгеләре. Тезмә кушма жөмләдә тыныш билгеләре.	20.12 20.12	
47	Иярченле кушма жөмләләр	22.12	
48	Иярчен ия һәм иярчен хәбәр жөмлә.	27.12	
49	Иярчен аергыч һәм иярчен тәмамлык жөмлә.	27.12	
50	Иярчен вакыт, урын, рәвеш һәм күләм жөмләләр.	29.12	
51	Иярчен максат, сәжәп, шарт, кире жөмләләр.	10.01	

52,53	Синтетик иярченле кушма жөмлэдә тыныш билгеләре.	10.01 12.01	
54,55	Аналитик иярченле кушма жөмлэдә тыныш билгеләре.	17.01 17.01	
56	Кушма жөмлә эчендә тыныш билгеләренә күнегүләр.	19.01	
57	Кушма жөмлә эчендә тыныш билгеләренә күнегүләр.	24.01	
58	“ Тыныш билгеләре” темасына диктант.	24.01	
59	Синтаксик анализ	26.01	
Стилистика һәм сөйләм культурасы			
60,61	Әдәби сөйләм һәм аның стильләре. Стиль төшенчә-се.Әдәби, язма сөйләмгә хас төп билгеләр.Стилистика фәне.	31.01 31.01	
62,63	Сөйләм стилиненң төрләре һәм үзенчәлекләре.Әдәби һәм публицистик стиль-ләр,аларның үзенчәлекләре.	2.02 7.02	
64,65	Фәнни, рәсми һәм сөйләмә стильләр.Төрле стиль һәм жанрга караган текст эшләү.	7.02 9.02	
66	Хат язучу. Эпистоляр стиль, аның телебез тарихында тоткан урыны.	14.02	
67	Изложение.	14.02	
68,69	Стилистиканың нигезе буларак синонимия. Сөйләмдә лексик чараларның кулланылыш мөмкинлекләре.	16.02 21.02	
70-72	Синтаксик синонимнар.Синтетик һәм аналитик жөмлөләр синонимлыгы.	21.02 23.02 28.02	
73,74	Лексик һәм грамматик калькаларның татар сөйләмендә кулланылышы.Сөйләмдә лексик чараларның кулланылыш үзенчәлекләре.	28.02 1.03	
75	Конспект, тезис.	6.03	
76,77	Сөйләм культурасы һәм аның нигезләре. Сөйләм төгәл булсын.	6.03 8.03	
78,79	Сөйләм аңлаешлы булсын. Сөйләм жыйнак булсын.	13.03 13.03	
80,81	Сөйләм саф булсын.	15.03 20.03	
82,83	Сөйләм аһәңле булсын.	20.03 22.03	
84	“Сөйләм культурасы» темасына сочинение	3.04	
Тел турында гомуми мәгълүмат			

85	Тел – иҗтимагый күренеш. Тел үсеше турында гомуми мәгълүмат. Башка телләр арасында тоткан урыны.	3.04	
86,87	Халык авыз ижаты жәүһәрләре. Татар әдәби теленең үсеше.	5.04 10.04	
88	Татар милли әдәби теленең формалашуы	10.04	
89,90	Хәзерге татар әдәби теленең төп диалектлары, аларның язмы-шы. Төрле өлкәгә караган татар сөйләм этикетасы нормалары.	12.04 17.04	
91,92	Икетеллелек.	17.04 19.04	
93,94	Татар әдәби телен ассимиляцияләүгә рәсми чик кую.	24.04 24.04	
95	Хәзерге татар әдәби теленең үсеш үзенчәлекләре.	26.04	
96,97	Тел гыйлеменең әһәмияте һәм төп бүлекләре.	1.05 1.05	
98	Тестлар ярдәмендә татар теленнән белем сыйфатын тикшерү	3.05	
99	Ел буге үтелгәннәрне йомгаклауга контроль диктант.	8.05	
100	Диктантларга анализ. Тестлар эшләү.	10.05	
101,102	Имтиханга әзерлек.	15.05 17.05	

Список литературы

- 1.Сборник диктантов (разные авторы).
- 2.Сборник изложений (разные авторы).
- 3.Валиева Ф. С., Саттаров Г. Ф. методика преподавания татарского языка в средних школах и гимназиях, К...: Раннур издание, 2000.
- 4.222 теста по татарскому языку/-Х. Салим.- Казань, ” Яналиф”, 2005.
5. Сборник правил по татарскому языку,Казань, 2010 г. - Н. Гимадиева, Р. Нуруллина.
- 6.Современный татарский литературный язык/ Ф. С. Сафиуллина.- Казань: Образование, 2002.
- 7.Трудные случаи орфографии татарского языка и пути повышения грамотности учащихся/А. Б. Шакирзянова.- Казань: КГУ издательство,2005
- 8.Уроки развития связной речи по татарскому языку (для 8-11 классов) / Я. Х. Абдрахимова.- Казань: Образование, 2005.
- 9.Упражнения для самостоятельной работы по татарскому языку (для 8-9 классов) /Я. Х. Абдрахимова.- Казань: Образование, 2005.

УКЫТУ-МЕТОДИК ӘСБАПЛАР БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ ИСЕМЛЕГЕ.

Әдәбият исемлеге

1. Диктантлар җыентыгы (төрле авторлар).
 2. Изложениеләр җыентыгы (төрле авторлар).
 3. Вәлиева Ф.С., Саттаров Г.Ф. Урта мәктәп һәм гимназияләрдә татар телен укыту методикасы, К...: Раннур нәшрияты, 2000.
 4. Татар теленнән 222 тест/-Х.Сәлим.-Казан, “Яңалиф”, 2005.
 5. Татар теленнән кагыйдәләр җыентыгы, Казан,2010.- Н.Гыймадиева, Р.Нуруллина.
 6. Хәзерге татар әдәби теле/ Ф.С.Сафиуллина.- Казан :Мәгариф,2002.
 7. Татар теле орфографиясенә кыен очрақлары һәм укучыларның грамоталылыгын күтәрү юллары/Ә.Б.Шакирҗанова.-Казан: КДУ нәшрияты,2005
 8. Татар теленнән бәйләнешле сөйләм үстерү дәресләре (8-11 сыйныфлар өчен) / Я.Х.Абдрәхимова.- Казан :Мәгариф,2005.
 9. Татар теленнән мөстәкыйль эшләү өчен күнегүләр (8-9 сыйныфлар өчен) /Я.Х.Абдрәхимова.- Казан :Мәгариф,2005.
-

